

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2021 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1832/20, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi:

1. zasądził od pozwanego (...) Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w

W. na rzecz powoda (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. kwotę 8.425,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 8 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty,

2. zasądził od pozwanego (...) Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w

W. na rzecz powoda (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. kwotę 2.317 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w tym kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od opisanego rozstrzygnięcia wywiódł pozwany, zaskarżając wyrok w całości. Skarżący przedmiotowemu orzeczeniu zarzucił:

1) nierozpoznanie istoty sprawy poprzez brak odniesienia się przez Sąd I

instancji w uzasadnieniu wyroku do zarzutów strony pozwanej w zakresie braku współdziałania poszkodowanego w procesie likwidacji szkody, naruszenia przez poszkodowanego obowiązku minimalizacji rozmiarów szkody, przyczynienia się poszkodowanego do zwiększenia rozmiarów szkody;

2) naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć wpływ na treść

rozstrzygnięcia, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie nie swobodnej, lecz dowolnej, wybiórczej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez określenie wysokości kosztów naprawy pojazdu wyłącznie w oparciu o rachunki za naprawę przedstawione przez powoda, z pominięciem dokumentów znajdujących się w aktach postępowania likwidacyjnego, tj. decyzji pozwanego z dnia 1 lipca 2020 r., decyzji pozwanego z dnia 28 lipca 2020 r., korespondencji mailowej pomiędzy pozwanym a powodem, kalkulacji naprawy z dnia 28 lipca 2020 roku wraz z zaświadczeniem z warsztatu partnerskiego pozwanego, zweryfikowanej faktury nr (...), co w konsekwencji skutkowało błędnym przyjęciem, że pozwany odpowiada za koszty naprawy pojazdu R. (...) ponad kwotę 35.029,90 zł, a dochodzona kwota 8.425,65 zł pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze szkodą, w sytuacji gdy:

- pozwany niezwłocznie po zgłoszeniu szkody zaoferował poszkodowanemu naprawę bezgotówkową w swojej sieci naprawczej, a także poinformował o weryfikacji kosztów naprawy, gdy poszkodowany skorzysta z naprawy w innym warsztacie;
- wyłącznie od poszkodowanego zależało skorzystanie z oferty naprawy w warsztacie partnerskim pozwanego;
- poszkodowany wybrał naprawę pojazdu w warsztacie trzecim, w którym koszt naprawy pojazdu wykraczał poza akceptowalną przez pozwanego kwotę, za którą naprawy był gotów dokonać warsztat partnerski pozwanego (tj. 35.029,90 zł), co było ekonomicznie nieuzasadnione i nosiło znamiona przyczynienia się poszkodowanego do powiększenia rozmiarów szkody, co z kolei nie powinno obciążać strony pozwanej;
- czym innym jest stosunek kontraktowy pomiędzy poszkodowanym a powodem, gdzie strony mogą ustalić dowolnie wysokość kosztów naprawy pojazdu, a czym innym zaś zobowiązanie wynikające z deliktu pomiędzy poszkodowanym i pozwanym, gdzie o zasadności kosztów naprawy decyduje art. 361 § 1 k.c., a poszkodowany obowiązany jest podejmować działania minimalizujące szkodę;

- zasada proporcjonalności oraz wzgląd na racjonalność ekonomiczną rozwiązań prawnych nakazuje uwzględnić godne ochrony interesy poszkodowanego i dłużnika - nie można pominąć, że proponowanie przez ubezpieczycieli (we współpracy z innymi przedsiębiorcami) naprawy pojazdu w warsztacie partnerskim jest — ze względu na efekt skali i związaną z tym efektywność kosztową — rozwiązaniem korzystnym dla ogółu ubezpieczonych, gdyż ogranicza koszty ochrony ubezpieczeniowej i tym samym wysokość składek;

3) naruszenie przepisu art. 361 § 1 i 2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie

oraz art. 362 k.c. i art. 16 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w związku z art. 354 § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że żądanie powoda dochodzone pozwem w zakresie kosztów naprawy pojazdu stanowi normalne następstwo zdarzenia z dnia 20 czerwca 2020 r. w sytuacji, gdy poszkodowany miał możliwość naprawy pojazdu w warsztacie partnerskim pozwanego oraz został poinformowany o weryfikacji kosztów naprawy, w przypadku skorzystania z naprawy w innym warsztacie, a nadto na poszkodowanym ciążył obowiązek współdziałania w minimalizacji szkody, a odmowę takiego współdziałania należy ocenić w kategoriach przyczynienia się do zwiększenia szkody.

Wobec powyższego, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Podniesione przez skarżącego zarzuty, obejmujące zarówno naruszenie przepisów postępowania, jak i przepisów prawa materialnego, koncentrują się w istocie wokół prawidłowości dokonanej przez Sąd I instancji oceny materiału dowodowego pod względem wykazania przez powoda podstaw faktycznych roszczenia, dotyczących niezbędności i celowości poniesionych wydatków na naprawę uszkodzonego pojazdu, w kontekście wywiązania się przez poszkodowanego z ustawowych obowiązków współdziałania z wierzycielem w celu minimalizacji rozmiarów powstałej szkody w sytuacji, gdy pozwany zaproponował naprawę w zakładzie partnerskim.

Odnosząc się kolejno do zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c., trzeba powiedzieć, że Sąd Rejonowy, czyniąc zadość dyrektywom wskazanym w przywołanej nomie prawnej, w sposób prawidłowy dokonał ustalenia stanu faktycznego i wywiódł z niego logiczne wnioski, dokonując następnie na ich podstawie prawidłowych rozważań. Sąd Okręgowy ustalenia te podziela, przyjmując za własne i czyniąc je podstawą własnego rozstrzygnięcia a wskazany zarzut uznając za nieuprawniony.

W ocenie Sądu Okręgowego, zarzuty wywiedzione w opisanym zakresie są jedynie polemiką ze stanowiskiem Sądu I instancji. Oczywistym jest, iż najbardziej korzystnym dla strony pozwanej byłoby przyjęcie obowiązku skorzystania przez powoda z zaproponowanych mu warsztatów, jednakże stoi to w opozycji do prawa poszkodowanego do wyboru sposobu naprawienia szkody i ogranicza swobodę poszkodowanego dotyczącą organizacji przebiegu naprawy polegającą między innymi na możliwości wyboru tegoż warsztatu naprawczego.

Innymi słowy, choć pozwany faktycznie zaproponował dokonanie naprawy pojazdu w jednym z warsztatów sieci partnerskiej, to decyzja w zakresie tego, czy pojazd ten naprawić czy też nie, a zwłaszcza czy naprawić w oferowanych przez ubezpieczyciela warunkach, należy do poszkodowanego. Porównując kalkulacje załączone do akt postępowania i oceniając ją przez pryzmat zasad doświadczenia życiowego, wątpliwości budzi okoliczność, aby za kwotę wskazaną w tych kalkulacjach, warsztaty sieci partnerskiej dokonywały napraw z użyciem części oryginalnych, co ma istotne znaczenie w sytuacji, gdy pojazd poszkodowanego przed przedmiotowym zdarzeniem był wyposażony wyłącznie w części oryginalne.

Zgodnie z art. 361 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządono.

Zakład ubezpieczeń zobowiązany jest na żądanie poszkodowanego do wypłaty, w ramach odpowiedzialności z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, odszkodowania obejmującego celowe i ekonomicznie uzasadnione koszty nowych części i materiałów służących do naprawy uszkodzonego pojazdu. Jeżeli ubezpieczyciel wykaże, że prowadzi to do wzrostu wartości pojazdu, odszkodowanie może ulec obniżeniu o kwotę odpowiadającą temu wzrostowi. Z art. 363 § 2 k.c. wynika, że poszkodowany może wybrać, czy naprawienie szkody ma nastąpić przez przywrócenie do stanu poprzedniego czy przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Poszkodowany może te roszczenia kierować bezpośrednio do ubezpieczyciela, który odpowiada w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego. Z przepisów kodeksu cywilnego oraz ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych wynika, że naprawienie szkody przez ubezpieczyciela może polegać tylko na zapłacie odpowiedniej sumy pieniężnej. Nawet więc, gdy poszkodowany wybiera naprawienie szkody przez przywrócenie do stanu poprzedniego, to świadczenie zakładu ubezpieczeń sprowadzi się do wypłaty sumy pieniężnej. Skoro ma ona jednak pełnić taką samą funkcję jak przywrócenie do stanu poprzedniego, to wysokość tego odszkodowania powinna pokryć wszystkie celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki niezbędne dla przywrócenia stanu poprzedniego uszkodzonego pojazdu (tak m. in. SN w uchwale z dnia 12.04.2012 r., III CZP 80/11, Legalis nr 447330). Odpowiedzialnością ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej objęte są - jako „niezbędne i ekonomicznie uzasadnione” - koszty naprawy pojazdu ustalone według cen, którymi posługuje się swobodnie wybrany przez poszkodowanego warsztat naprawczy dokonujący naprawy samochodu, choćby odbiegały (były wyższe) od cen przeciętnych, jeżeli tylko odpowiadają cenom stosowanym przez usługodawców na lokalnym rynku (tak m. in. SN w uchwałach z dnia 13.06.2003 r., III CZP 32/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 51 i z dnia 24.08.2017 r., III CZP 20/17, Legalis nr 1651540 oraz w postanowieniu z dnia 24.02.2006 r., III CZP 91/05, Legalis nr 106097).

Wynikający z art. 354 § 2 k.c. obowiązek współpracy poszkodowanego z ubezpieczycielem poprzez przeciwdziałanie zwiększeniu szkody i minimalizowanie jej skutków, w żadnym razie nie może oznaczać ograniczenia jego uprawnień – w szczególności prawa wyboru sposobu naprawienia już istniejącej (od dnia zdarzenia) szkody, a także swobody decyzji co do wyboru warsztatu naprawczego (jeśli poszkodowany zdecyduje się uszkodzony pojazd naprawić). Obowiązek ten nie może być w związku z tym poczytywany za równoznaczny z obligacją skorzystania z możliwości przywrócenia pojazdu do stanu sprzed szkody w warsztacie współpracującym z pozwanym. W ocenie Sądu Okręgowego, przypisanie poszkodowanemu naruszenia tego obowiązku można byłoby rozważać tylko w razie wykazania świadomości i niedbalstwa poszkodowanego przy skorzystaniu z usług podmiotu stosującego stawki wygórowane (i to rażąco) w stosunku do występujących na lokalnym rynku, a następnie domagania się odszkodowania w zawyżonej wysokości na podstawie faktur za naprawę pojazdu (in concreto), co jednak w niniejszej sprawie nie miało miejsca (tak m. in. SN w uchwale z dnia 13.06.2003 r., III CZP 32/03, OSNC z 2004 r., nr 4, poz. 51). Ponadto, w zakresie wyboru warsztatu, za istotny należy także uznać aspekt zaufania pomiędzy stronami takiej transakcji. Wskazać bowiem należy, że zgodnie z ugruntowanym zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie poglądem, podzielanym przez Sąd Okręgowy, współpraca wierzyciela z dłużnikiem, o której mowa w art. 354 § 2 k.c., w odniesieniu do ubezpieczeniowego stosunku odszkodowawczego, polega na uzgodnieniu spraw podstawowych, takich jak – w przypadku szkody w pojeździe – przesądzenie sposobu przywrócenia stanu sprzed wypadku (czy samochód nadaje się do naprawy, czy też celowe jest przeznaczanie go do skasowania) oraz stwierdzenie, czy zasadnicze podzespoły samochodu (np. silnik lub karoseria) będą podlegały wymianie, czy tylko naprawie (tak m. in. SN w wyroku z dnia 25.04.2002 r., I CKN 1466/99, Legalis nr 55215 i postanowieniu z dnia 27.11.2003 r., III CZP 78/03, Legalis nr 59858, a także Z. Banaszczyk, Komentarz do art. 363 Kodeksu cywilnego [w:] K. Pietrzykowski [red.] Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1 – 449(10), C.H.Beck, 2018, Legalis).

W świetle powołanej wyżej zasady, wynikającej z art. 354 § 2 k.c. poszkodowany jest zobligowany do minimalizowania szkody, jednakże nie powinno odbywać się to kosztem poszkodowanego, a w tym wypadku jego mienia, tj. pojazdu.

Brak jest unormowań wyraźnie nakazujących poszkodowanemu skorzystanie z usług najtańszych, szczególnie wobec braku udokumentowania przez pozwanego, że proponowany przez niego warsztat sieci partnerskiej przy dokonywaniu napraw korzysta z części oryginalnych, a sam fakt zapewnienia tańszej usługi nie zmniejsza powstałej szkody. Nie ma również wątpliwości co do tego, że koszty kwestionowane przez stronę pozwaną pozostają w adekwatnym związku przyczynowym i w konsekwencji podlegają naprawie przez podmiot do tego zobligowany na podstawie przepisów. Ostatecznie też – zgodnie z tym, co zostało nadmienione wyżej – nie można uznać, jakoby doszło do naruszenia zasady proporcjonalności i racjonalności ekonomicznej.

Pozwany niniejszego naruszenia upatrywał w ich niezastosowaniu i przyjęciu, że żądanie powoda dochodzone pozwem w zakresie kosztów naprawy stanowi normalne następstwo zdarzenia szkodowego w sytuacji, gdy powód miał możliwość naprawy pojazdu w warsztacie partnerskim oraz został poinformowany o weryfikacji kosztów naprawy, w przypadku skorzystania z naprawy w innym warsztacie a nadto na poszkodowanym ciążył obowiązek współdziałania w minimalizacji szkody, a odmowę takiego współdziałania należy ocenić w kategoriach przyczynienia się do zwiększenia szkody.

W utrwalonej linii orzecniczej wskazuje się, że zgodnie z zasadą pełnej kompensaty poniesionej szkody tj. art. 361 § 2 k.c. poszkodowany może domagać się od ubezpieczyciela odszkodowania obejmującego poniesione koszty prac naprawczych wykonanych w wybranym przez niego warsztacie samochodowym, o ile są one niezbędne i ekonomicznie uzasadnione. Przez "niezbędne" koszty naprawy należy uznać takie koszty, które zostały poniesione w wyniku przywrócenia uszkodzonego pojazdu do stanu jego technicznej używalności istniejącej przed wyrządzeniem szkody przy zastosowaniu technologicznej metody odpowiadającej rodzajowi uszkodzeń pojazdu mechanicznego. Kosztami zaś "ekonomicznie uzasadnionymi" są koszty ustalone według cen, którymi posługuje się wybrany przez poszkodowanego warsztat naprawczy dokonujący naprawy samochodu i nie ma przy tym znaczenia czy ceny te odbiegają od cen przeciętnych dla określonej kategorii usług naprawczych na rynku. Przyjęcie cen przeciętnych dla określenia wysokości odszkodowania, niezależnie od samej metody ich wyliczania, która może być zróżnicowana, nie kompensowałoby poniesionej przez poszkodowanego szkody, gdyby ceny przyjęte w warsztacie naprawczym były wyższe od przeciętnych. Poza tym określanie kosztów naprawy wyłącznie przy uwzględnianiu ceny przeciętnej prowadzić mogłoby do relatywizacji w zakresie ustalenia wysokości odszkodowania należnego poszkodowanym posiadaczom pojazdów mechanicznych, gdyż różne mogą być metody obliczania cen przeciętnych w odniesieniu do poszczególnych usług naprawczych oferowanych na rynku. Zwrócona została ponadto uwaga na kwestię terytorialnego aspektu obliczania takich cen. W tym zakresie, w orzecznictwie wskazuje się, że „Gdyby zastosować w tym zakresie regułę średnich cen obowiązujących na rynku krajowym, to przy zróżnicowaniach cen w poszczególnych regionach Polski, np. w związku ze wzmożonym popytem na określone usługi naprawcze w niektórych rejonach i aglomeracjach kraju, doszłoby do wypłaty poszkodowanym odszkodowań ubezpieczeniowych ewidentnie zaniżonych w stosunku do kosztów poniesionych w związku z naprawą uszkodzonego pojazdu” (Uchwała SN z 13.06.2003 r., III CZP 32/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 51).

W ocenie Sądu Okręgowego nie ma racji skarżący podnosząc, że sporne koszty naprawy pojazdu nie stanowią normalnego następstwa zdarzenia z dnia 20 czerwca 2020 roku. Trzeba wskazać, że koszty poniesione z tego tytułu przez poszkodowanego w gruncie rzeczy nie prowadzą do zwiększenia wartości pojazdu, lecz do przywrócenia jego stanu poprzedniego, zwłaszcza dokonaniu napraw z wykorzystaniem części samochodowych oryginalnych. Nie sposób uznać, że to zaś prowadzić ma do zwiększenia wartości pojazdu, zwłaszcza w sytuacji, gdy skarżący nie przedstawił na tę okoliczność stosownych dowodów. Z tych względów brak jest możliwości przychylenia się do stanowiska skarżącego.

Podsumowując, w myśl zasady pełnej kompensacji (art. 361 § 2 k.c.), poszkodowany może domagać się od ubezpieczyciela odszkodowania obejmującego poniesione koszty prac naprawczych w wybranym przez niego warsztacie, o ile spełniają one przesłankę ekonomicznego uzasadnienia oraz niezbędności. W realiach przedmiotowej sprawy powód był zatem uprawnionym do dokonania wyboru warsztatu. (...) wybór przez poszkodowanego warsztatu nie stanowi bowiem przyczynienia do powiększenia szkody, zwłaszcza, że poszkodowany nie miał obowiązku szukania warsztatu oferującego najtańsze usługi.

zarzucane przez apelującego naruszenia art. 354 § 2 k.c. i art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, art. 822 § 1 k.c. i art. 824¹ § 1 k.c., art. 363 § 2 k.c. w zw. z art. 826 § 1 k.c. oraz art. 361 k.c. nie miały miejsca.

Zarzut nierozpoznania istoty sprawy poprzez brak odniesienia się przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku do zarzutów pozwanego w zakresie braku współdziałania poszkodowanego w procesie likwidacji szkody, przyczynienia się poszkodowanego do zwiększenia rozmiarów szkody nie zasługuje na aprobatę.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje okoliczność unicestwiająca roszczenie, rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie; nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych lub prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, niepubl., z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r. III CK 161/05, niepubl. oraz z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Nie można więc zgodzić się z pozwanym w sytuacji, gdy przedmiot sprawy został prawidłowo ustalony. Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, choć nie bezpośrednio, to odniósł się do treści podnoszonych przez pozwanego zarzutów, a jego stanowisko w ich zakresie pozwala na odwzorowanie toku rozumowania.

W tym stanie rzeczy niezasadna apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o regulacje zawartą w art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego, ustalone na kwotę 900 zł na podstawie § 2 pkt 3 w zw. § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).